

284

Број 28.

У Београду 14. Јулиа 1868.

Година 1.

Изази сваке недеље.

Претплата се шаље напред уредништву. Неплаћена писма од нередовних дописника непримају се.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по год. 30. гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 н.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

издаје и уређује свешт. и проф. Никола Поповић.

БЕСЕДА

коју је говорио

АРХИЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ СРПСКИ

МИХАИЛ

на 40. дневном парастосу

КНЕЗА МИХАИЛА М. ОБРЕНОВИЋА Ш.

7. Јулиа 1868. год.

У САБОРНОЈ БЕОГРАДСКОЈ ЦРКВИ.

Не ѿидетъ памать ѿгш, ѿ ѿма ѿгш пожикетъ кз роды родшкз. (Сир. 39. ст. 12.)

И опет нам је благочестиви христивани пред очима жива успомена врлога Књеза Михаила; јер народна љубав неможе да се отргне од њега, грозна смрт његова изазвала је дубока осећања љубави и оданости према њему, која су била у срцу нашем, очи наше још су жељне да виђају онај дични стас, на коме бејаху ови скупоцени украси, ови знаци*) признања његове патриотичне радње, његовог свестног и поноситог држања, као што доликује љубљеном од народа владатељу србском.

*) Беседник овде показује на ордене, одело и скупоцену сабљу књежеву.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ево већ се навршује 40 дана, како изгубисмо драгога Господара, који бејаше нам и понос и поуздање за бољу будућност тужнога народа нашега, који је раскомадан, подјармљен, растројен, удвелењен. И сав српски народ свуда и на све стране, ожали непрежаљеног Михаила, коју жалост с њиме делише и сва сродна, једноплемена и сусједна браћа, тугујући заједно о великом нашем губитку.

Овако опште туговање и жалост, оваки општи потрес, што га учини изненадна и насилна смрт кнеза Михаила, осведочава истину верни осећања и зрелост мисли, која се свуда разширила о сродству и братству; јер за српством у Србији лије сузе и српство изван Србије, жалост српску дели и славенство, живо учествујући у судби, која наста после смрти поглавара српског.

Несрећно Косово, које баца у пропаст српство, још није научило злосрећне потомке Вукове, проклетство је још на њима, те понављају несрећно косовско издајство, остају они још слуге неверничке и одпадничке, остају још гоњени страсном себичношћу, злотвори своме народу и својој домовини. И ах, како да неоплакујемо несрећну судбу нашу, када се на жалост међу нама налазе браћа, која служе туђину на корист а на штету и проглат своме народу? Није ли домовина наша довољно наквашена невином српском крвљу, што је проливаше непријатељи наши, па зар да се пролива још и српска рука? Зар да се полива још земља српска, невином српском крвљу — и то крвљу владатеља, који стече многе заслуге усрећујући и подижући народ српски?

О, притисак јаки осећања жалости и туге за изгубљеним на најгрознији начин, родољубивим кнезом Михаилом, још нам не даје моћи, да отворимо књигу његове благородне душе и срца, из које би објавили његове личне врлине, његове велике заслуге народу учињене, његове виспрене жеље и намере, што му их признаје и поштује отечество и народ! Тугујемо и јадикујемо, што неумодосмо сачувати

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

драгоцени живот његов за срећније живљење многи милиона људи, што дадо смо да се међу нама јаве такви изроди, који уцвелише многе милионе душа.

Вођени оваким тужним осећањима, ми се још бавимо са представом и успоменом његове мученичке смрти, још жалост наша мисли налазити утехе у живљем спомену и сећању, кад гледа на његове украсе, његове знаке отликовања, с' којима се и ми дичисмо и поносимо. А онда, кад се усколебана наша осећања умире, наводи ћемо утеху у томе, што ће с' нама бити његов дух, његово родољубиво самопрегоревање; па зато ће и остати спомен његов међу нама, име његово живе ће и у далеком потомству: не ѿидетъ памать ѿгш ѿ има ѿгш пожикетъ вз роды родѡвкз, по изразу св. писма.

А шта ће бити са крвницима и злотворима кнеза Михаила? О, њима се у светим књигама изриче ова страшна осуда: чадз грѣшныхъ погибнетъ наслѣдїе, ѿ сз сѣманемз ѿхз кынѹ (свагда) поношенїе. Горе (тешко) камз мѡжіе нечестивїи, ѿже остави сте законз Бога вышнагш. И аще родистеса, на клаткѹ родистеса, ѿ аще умрете вз клаткѹ раздѣлени вѡдетѣ (прем. Сир. гл. 41. ст. 9. и 11.) Опште дакле проклетство прати ће ове дивље злочинце и кнежеве убице, а благослов и благодарност прати ће спомен и украшавати име незаборављенога добротвора народнога, кога ожалише и у дворовима и у колибама, у варошима и селима, по свима црквама и манастирима, ожалише га како поједина лица, тако и општине, ожали га сва држава и сав народ наше домовине на знаменитој својој великој скупштини на ономе месту, где му се насилно пресече живот.

Злотвори тежише да утамане и искорене кнеза Михаила, али гле, његово лично име остаје паче тысяць великихъ сокровищз злата: јер добро име на веки остаје, вели библiski мудрац. (там. 42. ст. 15 и 16.)

Да, име кнеза Михаила, остаће свагда у милом спо-

мену код српскога народа, остаће и у наследику његовом, кога је благодарност, честитост и разборитост пригрлила, да овековечи драго име Обреновића на престолу српском. И тако се добро добрим награђује; а зло мора само себе казнити; јер ће зли зло и скончати и с проклетством народа испратити праведноме суду божијем.

Ваша љубав и оданост великом покојнику, ваша родољубивост и побожност сабра вас бл. хр. данас у овај свети божи дом, да се заједно помолимо и сада Господу Богу за покој душе кнеза Михаила; па зато внимајте молитвама свете матере цркве, која ће са својима и ваше срдачне молитве испратити свевишњему, да он многомилостиви прими душу погинушега Господара нашег у своје небесно блажено царство! Амин.

Живот св. Јована Златоуста.

(Наставак.)

Он се уздаше овом приликом у своје право и у плашљивост Аркадијеву. Но овај беше окружен непријатељима златоустовим, који почну да приписују цару да би се само осветили Златоусту такву важност, коју он давно беше изгубио. Ево неколико тих чудних речи:

„Господару! Тебе нам је Бог даровао за императора, који не зависећи ни од кога, дужан је да управља свима. У твојој је власти, да радиш све, шта хоћеш. Немој радити тако, да будеш смиреннији од свештеника и тиши од јепископа. Нисмо ли ти казали пред очима свега света, да ми узимамо на се одговорност и све последице за изгнанство Јованово? Па сад шта оклеваш даље? Може л' бити, да ти негујеш мисао, да опростиш *једноме* а погубиш све нас?“

Савест царска би успокојена. Он напише Златоусту ове речи: „Акакије, Северијан и Кирило узеше на своју

душу осуђење твоје. Неоклевај, већ препоручи себе Богу а остави цркву.“

Ово бејаше последњи удар. Архиепископ још држаше, да ће ослабити мржњу непријатеља својих или их заплашити отпором народа. Он је знао Аркадија, знао је слабост и малодушност његова характера. Може бити, мишљаше он, да ће посредовање епископа, који му бејаху верни и заузимаху се за њ, или јаван израз незадовољства од стране народа променити цара у мислима, као што га је то променило и први пут, кад је опозвао своје решење. Но злоба епископа не даде Аркадију да се смиљује или поплаши, како би могао бити према Златоусту справедљив. И народ чувши ово и видевши долазак тракиских солдата поплаши се па сву заштиту своју сведе на само једну вику, а не смеде бранити сад свог архиепископа онако, како га брњаше пре.

После десетомесечне борбе Златоуст не хте више да се бори и да наводи своје пријатеље на пропаст, и ако поједини другови његови спремаху се, да га приморају на то. Он се опрости с епископима своје странке, са смиреним и побожним женама: Олимпијадом, Пентадијом и Проклом, па штедећи народ, који је стајао на стражи и који беше готов да га силом одбрани, изађе тајно из свог дома и преда се у руке онима којима беше заповеђено, да га одведу.

Тек што се разнесе глас, да је Јован побегао, ватра наједанпут обухвати и цркву и сенат. Оба здања изгореше до основа. Зосим и Сократ не веле, да су ово потпалили *Јованићи*, већ напротив кажу, да су то урадили непријатељи Јованови, предлажући, да ће у тим здањама изгорети и Златоуст. А Паладије види у овом неко чудо. Но како му драго, доста да шум, који се диже због пожара, смете људе, те забораве на време на Златоуста, и док се пожар угаси, овај већ беше далеко од Цариграда.

Златоуст је живео свега две године после овог изгнања.

Напре је био одведен у Nikeју у Витинији. Овде је он дознао, како гоне другове и пријатеље његове и како ови трпе муке на правди. Далеко од Цариграда, којим управљаше као какав господар, изгнаник лутајући сад по пустињама, по дивљим пределима, изложеним нападању варвара, могаше најживље да почувствује своје велико зло, које га снађе; али ништа не могаше приклонити ту велику душу да изусти реч проклињања или жалости. Он не изгуби до последњег свог дана наду, да ће се опет повратити народу, који тако пламено љубљаше. Остављајући Цариград, он закле своје пријатеље, да признаду одмах за пастира свога оног, који дође за њим. Ма како да му ово одречење од катедре беше тешко, он га опет поднесе иуначки.

На катедру његову изабраше неког Арзација, брата Нектаријева, старца од 80 година, који беше ништаван као роб, речит — што вели Паладије — „као риба,“ а изабран беше баш зато, да по својим годинама и безкарактерности не обеспокојава двор и духовенство. Олимпијада и Пентадија не побојаше се, да наруше аманет Златоустов, и отказаше своју покорност новом архиепископу. Оне жељаху, да страдају за оног, кога онако јако љубљаше сав народ. Њих осудише као преступнице, затворише их у тамницу, одузеше им сво имање; но оне, презирући све ово, налажаху утехе једино у том, што осташе верне достојноме лицу. Златоуст поздрави једним дивним писмом Олимпијаду ради њене сталности у прегорењу имања, и назове том приликом Арзација шарлатаном, грабљивим вуком, неваљалцем, који је дошао до свога чина лукавством, но главни смисао тог писма беше обраћен на то да се одржи јединство у цркви, да се прекине мржња међу хришћанима једне цркве.

Златоуст се бојаше, да се у овим странкама не поделе и у вери и да у чистој цркви цариградског учења не помешају и *плевелие*. Али противници његови нападаху само на личност његову, а не на учење његово. Вера није имала

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

никакве свезе са тим — пао или остао он на катедри. Другача беше судба Танасија великог, у кога не беше других непријатеља до непријатеља вере. Танасије беше представник целине и сталности догмата; па зато је падао и устајао заједно с православљем. Златоуст представљаше само човека. Његова ствар, ма која и ма каква, никако није била ствар црквена. Његови непријатељи не бејаху јеретици, као што и они њега нису сматрали као правог јеретика. Но он имађаше пред њима ту превагу, што је био чиста живота, што га нико није могао праведно корети због хрђавог владања и самостална характера. Његова наравствена својства морала би му дати велики утицај на све савременике, али прекомерна ревност његова, љубав к' народу, неутолјива строгост у језику, — све то стече му толике непријатеље, који се радоваше његову паду; јер овај беше само олакшица онима, који су морали подносити праведну строгост његову.

Но његова добротина, његова изванредна речитост која му је тако много разнела славу по целом истоку, дуго гоњење његових другова и пријатеља, многобројна писма, која он писаше ово: „Папи Инокентију I. ово јепископима и монасима на истоку, — издижу га и међу на врло знатно место у историји. Узалуд непријатељи његови стараше се, да га гоне из даљег места у даље, најпре у Кукуз, затим у Аравме и Питијунат, на послетку у Комане: поглед свакога беше окренут на свештеног изгнанника, и опште саучешће пратило га је по свима тим жалосним путовима, који је морао подносити старац болешљив и слаб.

Глас о његовој несрећи потресао је у пустињи и онакве људе, који се бејаху туђили од свију дела световних. Свети Нил, који беше пре начелник у Цариграду, писао је Аркадију овакво писмо: „Ти истера Јована, јепископа цариградског, највеће светило на земљи; ти га истера без узрока, лакомислено, послушав неправедне наговараче и опада-

че. Лишив цркву учитеља, који даваше људма правог и основног настављања, не буди бар сад бешчувствен у својој погрешци.“

И пустињик одрече цару своју помоћ у молитвама, да Бог поштеди Цариград у оно време од многих невоља које су му претиле. И запад беше незадовољан овим поступком царским. И ако катедра римска не имађаше у то време таквог значаја, какав беше добила после разрушења римског царства, опет зато према престолу св. Петра одавало се лепо поштовање, као катедри старијег Рима. Па зато се и Златоуст обрађаше к Инокентију папи и тражаше од њега братске помоћи. Међутим док је Златоуст молио Инокентија, да се заузме за њ, Теофило и његове присталице брињаху се такође, да на своју страну задобију архиепископа западњег. Но шта је могао да учини папа, који беше тако далеко растојањем од њих и знађаше о спорном предмету тек по сведочби две непријатељске странке? Утешити Златоуста, покренути у њему наду, да ће га као невина опет повратити на своју катедру и ради остварења овог дела сазвати сабор, — ето све, шта је могао да учини Инокентије.

И он је то и учинио. Хонорије, цар западне царевине римске, побуђен Инокентијем напише сам своме брату Аркадију писмо пуно укора и изобличења, којим га јако осуђаваше с тог, што гони другове Златоустове и што је овога протерао. А за овим моли Аркадија да скупи епископе и поправи учињену неправду. Но епископе, које папа оправи Аркадију, не само не пустише пред очи царева, но шта више и увредише их: отеше од њих писма и повратише их без одговора.

Доста беше људи, којима је било у интересу изгнање Златоустово и који тек онда оживеше, кад њега нестане; јер Јован беше судија већи но цар у Цариграду, строг и одважан реформатор. А ово се не допадале ни развратном

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

двору ни поквареном духовенству, који се сад тек по одласку Јовановом могаху да сложе и здруже у једно. По овом у залуд епископи који беаху пријатељи Златоусту, молише папу, да сазове сабор, у залуд и овај изјављиваше потпуну на то готовост: сва спремања морадоше да се ратуре, кад Аркадије с многим духовенством беше против Златоуста.

У овом се случају Аркадије не поколеба зато, што већина епископа беаху се договорили, да непрестано увеличавају јунаштво и одвагу његову, доказујући, да он још није дошао ни до половине права своје власти, какву му Бог даје, да управља самртнима. А под закриљем ове безграничне власти царске могаху и они да остану, што би се при другом случају могло преокренути, па би они врло лако дошли под суд, да дају одговора за своја злочинства. Те тако прође осамнаест месеци у једном само договорању и затезању без икаквог послетка.

Арзације умре. Атика наместише на његово место. Овај понови над пријатељима Златоустовим ону стару песму: конфисковаше имање, тамнице пуњаше људма, који се усуђаваху, да проговоре ма штогод у корист Златоустову и који се не хтедоше одмах поклонити новоизбраном епископу и придружити се њему и његовим присталицама.

(Наставиће се.)

Исторички преглед српске цркве.

(Од С. Н. ....ћа)

IV.

Утврђење православља и народње хијерархије у српској цркви, догодило се у једно исто време кад и политичко узвишење српског народа. До половине XII. века у српској историји нема ништа, што би говорило о политичкој и црквеној уједињености Срба и њиховом државном развићу.

Шта више, о њима до тога времена, није могућно казати ни то, да су били целокупан народ у том смислу, као што га ми данас разумемо. Једини тек задатци будућности, као природни заметци народног усавршавања — то је све, што је кадра историја казати о њима. Прави уједињени и државни живот Срба, почиње се тек с Немањом и св. Савом.

Године 1143. један од кнежева земље српске, коју по старом обичају делише после смрти оца — владара рођена браћа између себе, по имену Немања, крштен по римским обредима (а *latinis haereticis* — као што вели летопис), а затим у 30-ој години својој примив православље науми помоћу Грка и грчког императора, да се попе на престо и укине ону убитачну за државу и народни развитак поцепаност, која је до тога времена обичајем освећена и утврђена била. Он се осили, узме све земље српске под своју управу и даде нов правац народњем животу српском, и његовом државном па и историском развиту.

У преврату овом Немања се одупираше на нову снагу — на народ, и помоћу његовом он као глава православља, ког се и народ већином држао, подигне своју малу кнежевину и оснује једну целокупну државу српску. О појаву овом у историји српској може се рећи, да он није био дело једне личности или правитељства, већ да је постао као последак приуговорљена народњег и народње свести у околностима тадашњег доба и живота. Дело Немањино у томе се само састојало, да он прогласи православље у Србији, те да тиме одбије утицај латинства и римског првосвештеника. Он то учини и као вешт политик свога доба први се одрече папе и пређе на страну свога народа.

Од тог доба, од кад Немања прими православље, он се непрестано стараше, да припомогне благостању српске цркве и жеља његова да је подигне у хијерархичком одношају, није га оставила до саме смрти. Одликујући се побожношћу он је подигао многе цркве и задужбине и тиме на векове

оставио лепо име у Српству. Као ревносни последоватељ православља, он се старао да истреби јерес богомилску у Србији и да уништи заостало незнабоштво, које му је трн у оку било. И главна мисао Немањина обраћена је била на атонску гору — у ту средреду православља коју поштују сви на истоку.

Пошто је 37 година владао као велики жупан српски, он преда управу над Србијом свом старијем сину Стефану а сам се покаљуђери у манастиру Студеници и назван буде Симеун (1195. г.). После две године дана (1197) он остави студеницу, дође у атонску гору и стани се у Ватопеду. Путујући и раздавајући милостињу светогорским црквама, он нађе развалине некадашњег манастира Хиландара, који су морски разбојници у прах и пепео претворили били. Које новцима које рукама надничарским, што их посла из Србије Стефан, манастир буде подигнут и назват Српска Лавра. По заповести цара грчког Алексија а по молби Симеона, Хиландар буде ослобођен од свега и добије новог старешину, кога сам цар одреди, и најпосле повељом царском поклоњен буде заједно с оближњим виноградима српским владоцима као знак слоге и пријатељства за потоња времена. У Хиландару Немања проживи 8. месеци и у њему умре 13. Фебруара 1200. година.

После смрти Немањине Хиландар добије велику превагу код Срба као светиња, као место благочестивих подвига светих људи а највише као задужбина св. Симеуна и његовог сина св. Саве. Зато српски владоци свагда су се старали о њему: слали му помоћи у случају нужде и награђивали га свакојаким правима и повластицама.

Особито знатна и славна дела у српској цркви скопчана су с именом светог Саве, првог архиепископа и просветитеља српског. Околности које изазваше св. Саву на поље црквеног радника, држимо да сваки зна. Доста је ако кажемо, да је св. Сава по својој тежњи к благу народа и цр-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

кве оставио кућу очеву и отишао у атонску гору, да се тамо још боље упозна с хришћанским истинама и да послужи Господу Богу по примеру светих људи и благочастивих подвижника на истоку. Разуме се, да такав ревносни бранилац вере и побожности и љубитељ свог народа — као што је био св. Сава — није могао дуго остати на једном месту и спасавати се у пустињи. Он је сазнавао потребу и нужду свога народа, особито у то време кад је равних њему мало било у Србији, па зато на скоро и остави атонску гору. Назваће „просветитеља“, које му српски народ даде, св. Сава је заслужио с пуним правом, јер утицај, који је он имао на сву и државну и црквену организацију као и на просветно стање Срба, био је веома важан и користан.

Премда су Срби још у VII. веку просвећени били хришћанством, олет је темељ његов утврђен био у време св. Саве и под његовим непосредним надзором. Рад св. Саве говори нам о узвишеним тежњама његовим, која је он проповедао и у живот уводио. Он се старао не само о душевном већ и телесном благу народа и водио свест народњу оним путем, којим је он и после његове смрти још задуго ишао.

Около 1209. г. св. Сава постављен буде за архимандрита студеничког у ком су лежале мошти св. Симеона, основатеља студеничке лавре. Не задовољавајући се посетуцима брата свог Стефана, који се непрестано зближавао са западним духовенством — чинећи то чисто из политичке цели — св. Сава остави царску лавру и врати се у Атон. Но чим Стефан дође до цели и покаје се, св. Сава опет зажели вратити се у Србију. Враћајући се из Атона по други пут, он отиде најпре у Nikeју, где је у то време живео православни патријарх источни — и овде после љубавног дочека од стране цара Годора Ласкара и патријарха, св. Сава замоли импетарора, да заповеди патријарку поставити Србима архиепископа Србина, препоручујући му

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

за то место једног од калуђера атонског који с њим путоваше. Император из уважања к св. Сави предложи место архиепископа српског њему самом. Св. Сава, знајући од какве користи он може бити цркви и народу српском, прими понуду императора и 1221. г. патријарх рукоположи га и прогласи за архиепископа целе Србије. Окремајући се већ да пође у Србију, али руковођени и у овај мах чисто народњим чувством и љубављу к свом роду он изиште од цара и патријарха право да може, сам постављати епископе у Србији.

Таквим начином добијена буде олакшица за српске епископе а уједно уништи се дужност, по којој су они морали ићи у Nikeју ради рукополагања за епископа. Уз то император преда св. Сави и своју повељу у којој се говорило: да не долазе више из српске земље у Nikeју они, који тражили буду достојанства архиепископа српског већ нек их у Србији сабор светих епископа поставља по свом нахођењу. Повеља беше потписана царем и целим сабором епископским у Nikeји и предана буде у руке новоме архиепископу српском. Таквим начином благодарећи св. Сави црква српска постане независна, како од истока тако и од запада и избави се од неприлика и терета, који јој сметаху, да се она слободно развија и усавршава.

О свећењу воде.

Кад је у старом завету Господ Бог дао крв од жртава, да се њом може нечистота од греха очистити, заповедио је Мојсеју и Арону, да ради чишћења од нечистоте телесне, приправи особиту „очистителну воду“ (числ. 19. у - 9.) С том се водом чисто сваки човек, који се дотакнуо мртве лешине, човечијих костију или гроба¹⁾ и сваког са-

¹⁾ Одгуд по свој прилици и данас обичај, да рођаци и сви други, кад се с

суда, који се оскрнавио присуством мртваца, (ст. 10—22). Новозаветна црква тим је радије задржала то уређење чистити се свештеном водом, што се они, који ступају у број чланова њених, чисте водом крштења.

Канони апостоласки приписују апостолу Матеју уредбу свећења воде и уља. У молитви свећења проси епископ или пресвитер, да би Бог чрез Христа свог осветио воду и уље, и дао им силу, да могу одржати здравље, уништити болести, изгонити демоне и утаманити свако њиово лукавство. Судећи по том предању хришћанска је црква приписивала својој освећеној води већу силу, но што је могла имати чистителна вода у старом Завету. И стари хришћани употребљавали су њу понајвише кад су какву ствар за богослужење приправили, или ако су гди благослова Божијег искали; тако су њом кропили стене храма, свештену одећу, сасуде, ваздухе, свеће, а код куће, домове, вртове, винограде, поља, ливаде, марву, рану и пиће, кошеве и остало. На ту циел носили су понајвише на Западу, кући, ону воду, која се у очи Ускреса или Петдесетнице (Троице) освештавала ради крштења оглашених, пре но што се у њу уље успе; иначе су и обашка светили воду растворену сољу, ради освећења. С молитвом при освећењу воде како за крштење, тако и за пиће и друге потребе, свагда су споили и овећавање светим крстом, а доцније (по свој прилици од Константина великог) и погружавање крста. Свети Амвросије пише: „да вода постаје само онда способна за духовно умивање и спасително пиће, кад се освети тајанственошћу спасителног крста. И као што је Мојсеј у неки извор „Меру“ погрузио дрво, тако је у тај извор и свештеник погрузио, прослављени крст Господањ и вода постала благодаћу сладка.

Код нас на православном Истоку употребљује се двојачко „водосвећење“, једно „велико“ које бива на празник

гробља кући у којој је мртац био, врате, перу руке од земље, којом су мртваца посули, и тек после за „даћу“ спремају се.

Богојављења Господњег; а друго — „мало“ које се свршује 1. Августа на празник происхођења частнога крета, и које се може свршавати свагда по потреби или по оцени гди-коих. (У србским крајевима свети се водица на многи мести сваке младе недеље).

Обичај светити воду на Богојављење постоји још од први векова хришћанства. О њему спомиње Јован Златоуст у свом слову о крштењу Христовом. Он вели: „данас је онај дан, у који се крстио Господ и осветио јестаство воде. Ето зашто још у поноћ на овај празник сви заитају воде, и носе кући, и чувају преко целе године, тако као да је вода сад освећена. И зајиста имамо јасни знакова, да се та вода за дуго време не квари, да се данашња вода за једну две и често три и више година не мења, и остаје свагда свежа и не покварена, да је после толиког времена као сад с извора наливена.“¹⁾ Из ових речи види се, какво се чудо збивало над освећеном водом, и да се освећење воде свршавало у поноћ на празник крштења Господњег. Не зна се, да ли се освећивала та вода ради крштења оглашених, као што се види из садашње молитве богојавленског водосвећења, која је једнака са оном, што се при тајни крштења чита, — или као што неки мисле ради кроплења крстилнице, — или најпосле као и сад ради црквене и домаће потребе. Било сад ма које, само се то зна, да се вода богојавленска особито чувала у цркви, и у известно доба давала под именом „велике агиазме“ (т. ј. светиње) онима кајућима се, који су одлучени били од причешћа светих тајна тела и крви Христове. Доцније за полу века после Златоуста, наиме у другој половини петог века антиохијски патријарх Петар Гнофеј, иначе Фуллон увео је обичај свр-

¹⁾ Овде је пре кратког времена живио неки Јован Марковић, познат под именом: Ђир Гаџе. Он је имао 30 стакала од 30 година богојавленске воде, и кад су људи после смрти његове из оног стакла, у ком је вода 30 год. стајала, пили, била је чиста и свежа, као с извора.

шавати велико водоосвећење не у поноћ, но у очи Богоја влења. Сва источна црква примила је тај обичај, потврђени по свој прилици заповешћу Императора Зенона, који је Фуллона радо имао.

Богослужбени чин великог водоосвећења по последователном поредку саставља: изнашање од свештенодејствујућих животворећег крста из олтара до крстилнице или до извора, и ход при појању тропара св. Софронія, Патриарха Јерусалимског; избрана читања из пророштва Исаије, из апостола и јеванђеља, — велика іектенија, — молитве свештенодејствујућег, — крстовидно у трипут погружење у воду частнога крста, с појањем празничног тропара: *во Јорданѣ крещающуся тебѣ Господи, троическое явися поклонение*“ и проч; најпосле кроплење освећеном водом храма и присуствујућих.

(Наставиће се.)

Г Л А С Н И К.

Под 6. т. м. рукоположени су:

Лазар Поповић учит. Пољански за свештеника и постављен за капелана пароху Катунском.

Радомир Јовановић ђакон Ваљевски — и постављен г. Проти Ваљевском за капелана.

Јован Протић учителъ Пожаревачки — за ђакона, и намењен на служење цркви Пожаревачкој.

Миладин Милчевић намесник Јагодински произведен је 6. т. м. у чин протоіереја и остаје на служби у истом округу.

Никола Поповић свешт. професор гимназије, и уредник „Пастира“ из призрења на његову способност и радњу на књижевном пољу, произведен је 7. т. м. у чин протоіереја.

Ђорђе Поповић досадањи парох Пожаревачки одређује се за намесника у в. Градиште.

На његово место долази Илија Протић катихета Пожаревачки.

Тома Протић досадањи учителъ школе Рановачке поставља се проти Пожаревачком за капелана.